

מראי מקומות- זכחים פ"ה

העלאה נשפך הדם, כיון דבעת העלאה הי' עדיין הדם קיים, ויכול לזרקו על המזבח, קלטו המזבח ושוב לא ירד. וע' ברש"י **במעילה** (ז: ד"ה האמר) וכן ר' גרשום שם, דלכא' משמע כדברי הכס"מ, אולם כ' החזון **איש** (י"ט, מ"ח) דגם רש"י שם מודה דדין של עולא שייך גם לפני זריקה, ומש"כ שם דהי' זריקה הי' כדי לדמות לסוגיא דהתם.

(ג) **תרגמא אקדשי קדשים- פי' הגרי"ז**, דהחילוק בין קדשים קלים ובין ק"ק בנוגע לדינא דעולא הוא, דבק"ק אין הזריקה מוספת קדושה בגוף הבהר, רק שהזריקה מתרת האימורין להקטרה, ולכן אם נשפך הדם הרי הוא כשאר פסולין, דאף דלכתחלה אין עולין להקטרה, מ"מ אם עלו לא ירדו. משא"כ בקדשים קלים, אז צריך הזריקה כדי להוסיף קדושה על האימורין, שיהי' בהם דין ק"ק בכדי שיהיו ראויים להקטרה, וא"כ בזה שפיר י"ל דאם נשפך הדם דשוב אין מקטירין (ודלא כעולא).

(ד) **תרגמא בשלא לשמן- דהיינו**, דהא דאמרי' דאימורי פסח דאם עלו לא ירדו, לא מיירי דנשפך הדם, אלא מיירי בששחטה שלא לשמן. ולכא' הדבר תמוה, אם שחטה שלא לשמן, א"כ הרי אין עושין זריקה בכלל, וא"כ לכא' הו"ל ממש כנשפך דמן, ומ"ש מנשפך דמן ממש. וכ' בשטמ"ק (י"ג) דמיירי דבאמת זרק, ואף דהזריקה פסולה היא, שהרי פסח שלא לשמה קרבן פסול הוא, מ"מ סכ"ס הי' זריקה, וזריקה זו מקדשת האימורין לגבי המזבח, להא מיהא דאם עלו לא ירדו. ומ"ש שלא לשמה משאר פסולין, כ' השטמ"ק משום דפסול שלא לשמה אינה נוהגת ברוב קדשים (וביד בנימין הביא דבחי' בית מאיר כאן כ' דדחוק לומר דזריקה פסולה מהני לדבר זה שיבררו לגבי המזבח). וע"ע בחי' **הגרי"ז** דביאר על דרך זה, אלא דס"ל דנהי דהזריקה אינה מועלת לעשות האימורין לק"ק, ולכן אין בהן מעילה, מ"מ מהני עכ"פ שיהי' הובררו למזבח, ושוב אין החסרון

(א) **שחיטת העוף בפנים מקטל קטלי- פרש"י**, לא שייכא שחיטה בפנים כלל, לא בחולין ולא בקדשים, אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין, הלכך בקדשים שחיטה פסולה היא. וביאר הטהרת הקודש, דרש"י בא לפרש, דאף דג"כ אין שחיטת חולין בלילה בפנים, מ"מ יש לחלק בין שחיטת חולין ובין שחיטת עופות, דלגבי שחיטה בלילה, לא אמרי' דמה דאין שחיטה בלילה הוא משום גריעותא דשחיטה, דהא מצינו שחיטת חולין בלילה. אע"כ, התורה פסלה שחיטה בלילה כמו הרבה עבודות שפסולין בלילה. והרא"י הוא, דאיכא שחיטת חולין בלילה, אלמא דאין גריעותא דשחיטה מה שהוא בלילה. משא"כ לענין שחיטת עוף בפנים, הרי אין מושג לעולם של שחיטת העוף בפנים, בין קדשים ובין חולין, וממילא אין לזה שם שחיטה כלל, ואינו אלא נחירה. אולם אי' בענין זה חידוש נפלא **באתון דאורייתא** (כלל א', ד"ה עוד אני חוזר), דכ' להוכיח מדברי רש"י כאן דבאמת אין איסור שחיטת חולין בעזרה בשחיטת לילה, דכיון דאין שייך אז לשחוט קרבנות, א"כ אין בזה איסור שחיטת חולין, ולכן שפיר אמרי' דהוי שחיטה אז שחיטה. עוד בגמ' זה שמעתי להעיר ממו"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א, דלפי שי' רש"י בחולין, דס"ל דתכלית של שחיטת קדשים הוא רק כדי להוציא הדם, אבל אין תכליתו כדי להתיר האבר מן החי כמו שחיטת חולין, א"כ צע"ק מה שהגמ' מדמה שחיטת קדשים לשחיטת חולין.

(ב) **אמר עולא, אימורי קק"ל שהעלן לפני זריקת דמן לא ירדו- ויש לעי'**, מהו כוונת הגמ', אם אח"כ נזרק הדם, או אם עדיין לא נזרק הדם. וע' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה אימורי) שהביא דכ' הכסף משנה (פסוהמ"ק ג') דמיירי דכבר נזרק הדם, ואמר עולא דבכה"ג לא ירדו. והק' הזבח תודה, א"כ מהו החידוש, מה לי שהעלן על המזבח מקודם, הרי עכשיו כבר נעשית הקרבן כהלכתא, וא"כ פשוט הוא דשוב אינו מוריד האימורים מעל המזבח. וכ' דלולא דמסתפינא ה"א אפי' אם אחר

(מכתבים, עמ' עח), הא מה דמודה ר"ע בקודם מומה להקדישה דאם עלו לא ירדו, היינו משום דלא חל בה קדושת הגוף בכלל, אבל במקדיש נקבה לעולה, הרי הדין הוא דירעה עד שיסתאב, אלמא דאית בה קדושת הגוף, וא"כ מהו הדמיון לקדם מומה להקדשה. וחידש דאף דאית בה קדושת הגוף, אולם אי"ז קדושת הגוף ליקרב, וזהו כמו קדם מומה להקדשה, דסכ"ס אין בה קדושת הגוף ליקרב, ולכן שפיר מודה ר"ע דבכה"ג אם עלו ירדו.

(י) **ואיבעית אימא מאי דוחה, כלאחר יד- כ' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה איבעית) דיח להסתפק בזה, אם קאי ר' חנינא על כל בעלי מומין, או דוקא על דוקין שבעין דמיירי בה ר"ע.**

(א) **לא שנו אלא שלא משלה בהן האור, אבל משלה בהן האור, יעלו- ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (פסוהמ"ק ג', ח'), דכ' לדון במה דאמרי' דהפסולין דאמרי' בהו דאם ירדו לא יעלו, דאם משלה בהן האור דאז יעלו. האם זה משום דע"י משילת האור פקע מהם איסורם, וממילא יעלו כשאר קרבנות, או דלמא הוי דין חדש, דאפי' אם עדיין שם פסולין עליהן, מ"מ יש דין חדש ד"לחמו של מזבח", וממילא מצד זה יעלו. והביא דממה שהגמ' הביא דין זה דמשלה בהן האור לגבי עצמות ג"כ, דבעצמות אין להן דין הקטרה כלל, מוכרח מזה דדין חדש הוא, דע"י משלה בהן האור נעשה כלחמו של מזבח, וממילא יעלו. וא"כ, ה"ה לענין פסולין, אין צריכין לומר דע"י שמשלה בהן האור פקע פסולין, אלא דאפי' בלא"ה דינם שיעלו משום דנעשין כלחמו של מזבח.**

(ב) **אבל משלה בהן האור, יעלו- ע' במקדש דוד (ו', ד"ה ובעיקר בכל הפסולים) דהק' דלכאו' אפי' אם פקע פסולין ע"י מה שמשלה בהן האור [ולכאו' הוא הבין דלא כהגר"ח הנ"ל, אלא כפשטות הסוגיא דלעיל (מג.) דע"י מה שמשלה בהן האור פקע פסולין], מ"מ הרי עדיין לכאו' יש בהן דין דיחוי. וכ' דצ"ל דגם הפסול שבא ע"י דיחוי פקע ע"י מה שמשלה בהן האור. אלא דהעיר דנהי דהפסול פקע, מ"מ ע"י דיחוי אין מצוה להעלותם, וכמו**

בגופייהו, דבעצם הם ראויין למזבח, ולכן אם עלו לא ירדו (ע"ש להסבר טפי).

(ה) **אחיין פשיטא- הק' המצפה איתן, דלמא הא קמ"ל דאסור לשחוט שם, וכמש"כ תוס' לעיל (נח.), דאסור מדרבן שמא ירביץ גללים. ותי' דפריך פשיטא משום דכבר אשמעינן דין לשחוט. אולם ע' בתוס' שם, דדייק מהמשנה שם דמשמע דאסור לשחוט, והק' הרש"ש דלכאו' מפורש במתני', דאם עלו חיין דצריך להורידן, ולמה צריך תוס' שם לדייק מלשון המשנה שם, והניח בקו'. ובדברי נחמי' שם, כ' דמצד מתני' ה' שייך לומר דרשות קאמר, דהיינו דמותר להורידן מעל המזבח, וא"כ אין ראי' לדין זה דאסור לכתחלה לשחוט ע"ג המזבח. ולפי זה גם א"ש קו' המצפ"א, דנמצא דמה שהק' הגמ' "פשיטא", היינו דפשוט דמותר להורידן, ולא דפשוט דחייב להורידן.**

(ו) **לעולם אחיין ובדוקין שבעין- דהיינו, דאליבא דר"ע דס"ל דבדוקין שבעין אמרי' דאם עלו לא ירדו, אמרי' דכל זה לאחר שחיטה, אבל מחיים אפי' צריך להוריד דוקין שבעין, ואע"ג דשוב לא יהי' יכול להעלותו. והק' הגרי"ז, איך ה' אפשר לומר דבעל מום מחיים לא ירדו, הרי אפי' אם שוב אין איסור בל תקטירו, מ"מ הרי יש כאן איסור שחיטה בבעל מום, ודין לחמו של מזבח לא מהני להחזיר השחיטה, והניח בקו'.**

(ז) **אפ"ה, עדיפא שלא יהו קדשי שמים מוטלים בנבילה- פ"ה המצפה איתן, דאולי מה שהוא עדיפא הוא משום דאמרי' דכהנים זריזין הן, ולכן מסתמא לא יבא לידי תקלה. ואפי' אם אתי לידי תקלה, יהי' הכהן טועה בדבר מצוה, וא"כ יהי' פטור.**

(ח) **מוטלים בנבילה- ופי' החק נתן (בשם גש"ק) דאין שייך לשורפם מיד, משום דאין פסולין בגופן, ולכן צריכין עיבור צורה, ולכן יש חשש דמוטלים בנבילה, ומשו"ה בעינן הדחה.**

(ט) **ומודה ר"ע בעולת נקבה דכמאן דקדם מומה להקדישה דמי- הק' הגרי"ז על הרמב"ם**

(יז) **בזמן שהן מחוברים יעלו- ע' בכנסת ראשונים** (הע' נ"ט) דחקר בגדר דין העלאתם, האם הם חלק מהקרבן, או דהם רק טפלים להקרבן ולכן צריך להקריבן, אבל אינם חלק מהקרבן. וכ' דיש נפק"מ בזה לענין אם מצטרפים לכזית לענין העלאת חוץ, או לדין כזית שצריך לזריקת הדם, ע"ש שמאריך בזה.

שיש דין דיחוי בשאר מצוות ג"כ. וכ' דאה"נ, לפי זה א"ש מש"כ תוס' לקמן (פו). בחד תירוץ) דאפי' אם מותר להעלות לאחר שפקעו, מ"מ אין חיוב בדבר [אבל לכאור' עדיין ק' לתי' האחר, רצ"ע].

(יג) **ר' חנינא מסורא מתני אסיפא, העצמות והגידין וכו'- ע' בחי' הגר"ח על הש"ס (נ"ג),** דמחלק בין משלה בהן האור דפסולין ובין הא דעצמות וגידין, דפסולין, כיון דמשלה בהן האור, וממילא יש להם דין יעלו, א"כ יש מצוה בהקטרתן, ויכול מצוה זו לדחות שבת. משא"כ בעצמות וגידין, אף דמשלה בהן האור ומעלה אותן על המזבח (בין אם רוצה, ובין אם חייב, ותלוי בתי' תוס' לקמן פו.), מ"מ אין מצורף עמהם חיוב ומצות הקטרה, ולכן אין דין העלותן דוחה שבת.

(יד) **אבל אסיפא, לאו בני הקטרה נינהו- ע' במשנה למלך** (פסוהמ"ק ג', ו') ש' להסתפק לדעת ר' יהודה שיש ג' דברים דאם עלו ירדו, האם גם בהם אמרי' דאם משלה בהן האור דאם עלו לא ירדו, או דלא דמי. וע' בחי' רעק"א בגליון הרמב"ם שם, דכ' להוכיח מדברי הגמ' כאן, דמשמע דאף למ"ד דבעצמות לא אמרי' דמשלה בהן האור מהני, זהו רק משום דעצמות לאו בני הקטרה נינהו, אבל היכא דבני הקטרה נינהו, אז אפי' אם דינם דאם עלו ירדו, ודאי לכ"ע נאמר דאם משלה בהן האור דאז לא ירדו.

(טו) **והעצמות... בזמן שהן מחוברים יעלו- ע' במקדש דוד** (ה', ג') דדן לענין עצם שיש בו מוח, האם אמרי' דכשפירש מהקרבן, מ"מ צריך להקריבו משום המוח שבו, וע"ש דמסיק דלכאור' אי"צ להקריבו, משום דלכאור' העצם הוי חציצה, ולכן לא יהי' חייב להקריבו כמו שהוא. וע"ש עוד, דכ' לחקור בענין עצמות שהן ראויין לאכילה, האם דינם כבשר או לא, ע"ש מה שמפלפל בזה.

(טז) **בזמן שהן מחוברים יעלו- ע' בשפת אמת** (ריש פו.) דדייק מרש"י שם דאין מצוה להעלותם, אלא רשות, אבל כ' דבאמת נראה דאסור לחולצן וחייב להקטירן, וכ"כ הרמב"ם, וכן כ' לדחות הראי' מרש"י.